

Resultaten Nieuwjaarsenquête

Gebaseerd op de resultaten van de 11e Kruger enquête in de week van 13 januari 2023

Samenvatting resultaten Nieuwjaarsenquête

Ondernemingen op alle fronten wat minder positief dan in november

Vraagstelling

In deze enquête is aan ondernemers, directie- en managementleden van middelgrote bedrijven (€ 5 - € 500 mln. omzet) in de week van 13 januari jl. voor een elfde keer gevraagd naar het korte en middellange toekomstperspectief van hun onderneming en de verwachte veranderingen in bedrijfsvoering.

De 1e t/m de 10e enquête werden gehouden in de periode april 2020 - mei 2022.

De uitkomsten

Wederom hogere omzet in 2023, echter met voorzichtiger verwachtingen

- Dit jaar verwacht 69% van de ondernemingen een hogere omzet te behalen dan in 2022.
- In lijn met de omzetverwachtingen voor 2023 is ook een groot deel positief (57%) tot zeer positief (4%) over de verwachte resultaatontwikkeling op middellange termijn. In mei 2022 zag men het toekomstperspectief wel wat gunstiger, waarbij 60% van de ondernemingen positief was en 7% zeer positief was.

Veel bedrijven reageren op de coronacrisis en turbulente marktomstandigheden

- De helft (49%) van de ondernemingen geeft aan hun business model te hebben aangepast in de laatste 12 maanden of is van plan dat op korte termijn te gaan doen.
- 69% van de ondernemingen heeft de kostenstructuur aangepast. De meeste wijzigingen hebben (nog steeds) betrekking op de personeelskosten.
- 10% van de ondernemingen heeft activiteiten beëindigd vanwege achterblijvende prestaties of een gebrek aan toekomstperspectief. Slechts 2% heeft activiteiten/onderdelen verkocht vanwege noodzakelijke liquiditeiten.

Supply-chain blijft uitdagend maar bedrijven verwachten minder toeleveringsproblemen

- Bijna de helft 45% ondervindt momenteel problemen rondom de beschikbaarheid van producten en/of grondstoffen.
- 15% geeft aan dat deze problemen de omzet en het verdienvermogen (op korte termijn) aantasten. Dit is een duidelijke daling t.o.v. de uitkomsten van mei 2022: 69% ondervond problemen rondom beschikbaarheid en 35% gaf aan dat het verdienvermogen werd aangetast.
- Volgens 29% van de ondervraagde ondernemingen nemen deze toeleveringsproblemen de komende 6 maanden toe (in mei 2022 was dit nog bijna de helft).
- Het overgrote deel van de bedrijven (84%) verwachten gemiddeld hogere inkooprijzen te (moeten) betalen in 2023 t.o.v. 2022.

Nog steeds magedruk verwacht en doorvoering van hogere verkoopprijzen

- 93% van de ondernemingen verwacht stijgende lonen in 2023, 69% verwacht zelfs een stijging van 5% of meer (in mei 2022 verwachtte 'nog maar' 27% een dergelijke loonstijging).
- Het werkloosheidspercentage van december 2022 is 3,5% met een record aantal vacatures. De krapte op de arbeidsmarkt blijft zeer groot.
- 61% van de respondenten geeft aan dat de beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel in 2023 nog problematischer is dan in 2022. Hiervan geeft 24% aan dat dit waarschijnlijk een negatief effect heeft op de omzet en/of het resultaat.
- 35% van de ondernemingen verwacht dat de marge op de omzet onder druk komt te staan, waarvan 28% rekening houdt met een daling. Dit is aanzienlijk lager dan de verwachte magedruk uit de vorige enquête van mei 2022: 52% van de ondervraagden gaven aan dat ze een lagere marge op de omzet verwachten.
- Maar liefst 90% verwacht dit jaar de eigen verkoopprijzen te moeten/zullen verhogen als gevolg van de ontwikkeling in inkooprijzen en lonen.
- De versturende effecten van de coronacrisis en de huidige geopolitieke situatie zijn goed zichtbaar binnen de (internationale) aanvoer- en productieketens. Toch geeft 71% van de respondenten aan dat het niet nodig is om dichter bij Nederland in te kopen of te laten produceren.

Aflossen belastingsschuld en terugbetalen NOW blijft voor beperkte groep een uitdaging

- Van de ondervraagde ondernemingen geeft 67% aan dat zij geen belastingachterstand (meer) hebben of terug te betalen NOW.
- Van de bedrijven met een belastingsschuld of terug te betalen NOW is voor 89% de gestelde terugbetaaltermijn voldoende om de schuld naar verwachting te voldoen. Een achtste, 12% daarvan, geeft aan dat zonder schuldsanering de achterstallige schulden niet voldaan kunnen worden.

Geen bijzondere onrust door kredietaanpassingen in 2021 of 2022

- Het overgrote deel (79%) van de ondernemingen geeft aan dat er geen aanpassing heeft plaatsgevonden in het bancaire-, factoring-, of werkkapitaalkrediet in 2021 of 2022.
- 7% van de ondernemingen heeft een kredietverruiming verkregen en 6% een kredietbeperking.
- 7% geeft aan een nieuw kredietarrangement te zijn aangegaan.
- 2% van de respondenten heeft aangegeven dat de kredietlimiet of bevoorschotting is ingetrokken door de financier.

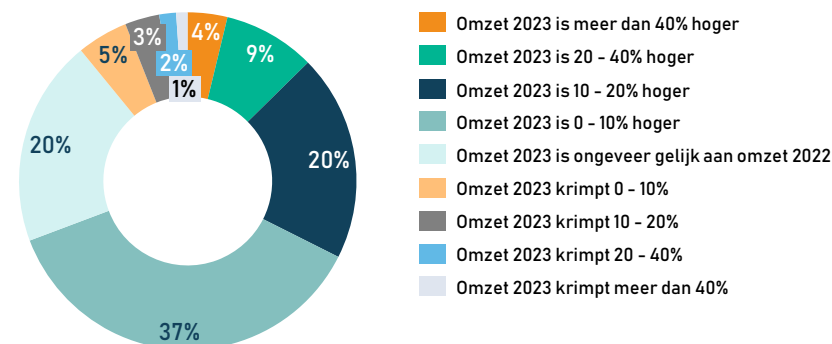
Vooruitzichten omzet en resultaat blijven positief

Herstel zet naar verwachting heel voorzichtig door in 2023

Omzetniveau 2023 t.o.v. 2022

- In 2023 verwacht gemiddeld 69% van de ondernemingen een hogere omzet te behalen dan in 2022. Dit is licht gedaald t.o.v. de omzet verwachtingen in mei 2022 (72% verwachtte een hogere omzet in 2022 t.o.v. 2019).
- Ondernemingen zijn ook minder positief over de hoogte van de omzet. 13% van de respondenten verwacht dat de omzet in 2023 meer dan 20% hoger is t.o.v. 2022. In mei 2022 was dat nog 19% (20% hogere omzet in 2022 t.o.v. 2019).
 - Deze omzetgroei (>20%) wordt met name verwacht in de sectoren dienstverlening (20%) en ICT (33%).
- 20% van de ondernemingen verwacht een vergelijkbare omzet in 2023 te realiseren in vergelijking met 2022.
- Inmiddels verwacht 11% van de respondenten dat de omzet krimpt in 2023 t.o.v. 2022 (in mei 2022 was dit nog 17%).
 - Deze omzetkrimp wordt met name verwacht in de sectoren bouw (14%), detailhandel (27%), groothandels & importeurs (19%) en transport & logistiek (20%). In mei 2022 werd de omzetkrimp nog sector breed verwacht.

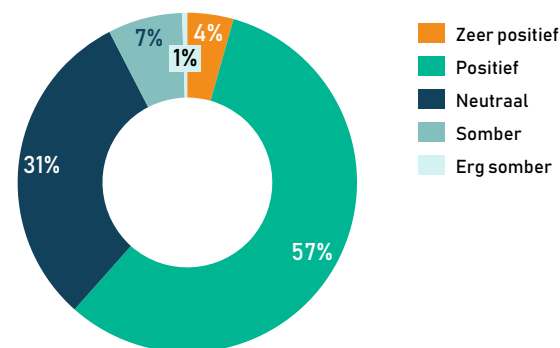
Verwachte netto-omzet 2023 t.o.v. 2022

Resultaatontwikkeling 2023 t/m 2025

- In lijn met de omzetverwachtingen voor 2023 is ook een groot deel van de ondernemingen positief (57%) tot zeer positief (4%) over de verwachte resultaatontwikkeling op middellange termijn. In mei 2022 was het toekomstperspectief wat gunstiger, waarbij 60% van de ondernemingen positief was en 7% zeer positief was.
- Een deel van de ondernemingen geeft aan de toekomst somber (7%) tot erg somber (1%) in te zien (gelijk aan de verwachting in mei 2022).

Toekomstperspectief 2023-2025 t.a.v. resultaatontwikkeling

Bedrijfsvoering is veelal aangepast in de laatste 12 maanden

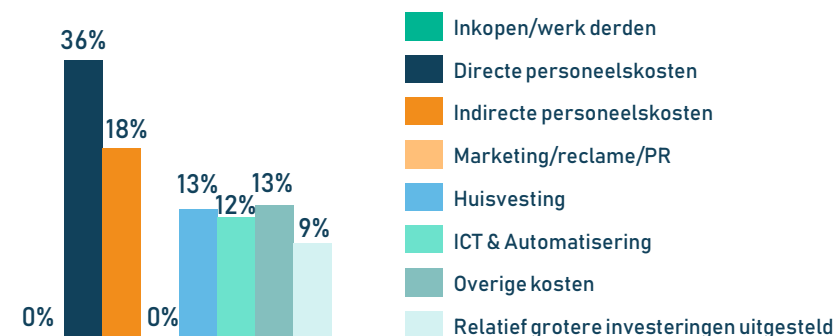
Veel ondernemingen reageren op de turbulente marktomstandigheden

Bijna de helft heeft haar business model aangepast

- 49% van de ondernemingen geeft aan haar business model te hebben aangepast in de laatste 12 maanden of gaat dat snel doen (waarvan 9% tijdelijk).
- Met name de sectoren agri & food (75%), dienstverlening (54%), voedselindustrie (57%), horeca & evenementen (67%), ICT (58%), groothandels & importeurs (50%) en de (maak)industrie (54%) gaven aan wijzigingen te hebben doorgevoerd

Twee derde heeft haar kostenstructuur gewijzigd

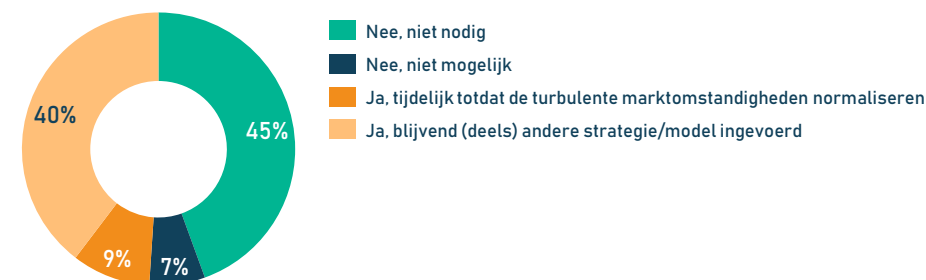
- 69% van de ondernemingen heeft haar kostenstructuur structureel aangepast in de laatste 12 maanden of is van plan dat snel te gaan doen. 10% heeft aangegeven dat zij de kosten tijdelijk hebben verminderd tot de turbulente marktomstandigheden weer normaliseren, in lijn met de enquête van mei 2022 (11%). Verreweg de meeste wijzigingen hebben nog steeds betrekking op personeelskosten (54%).

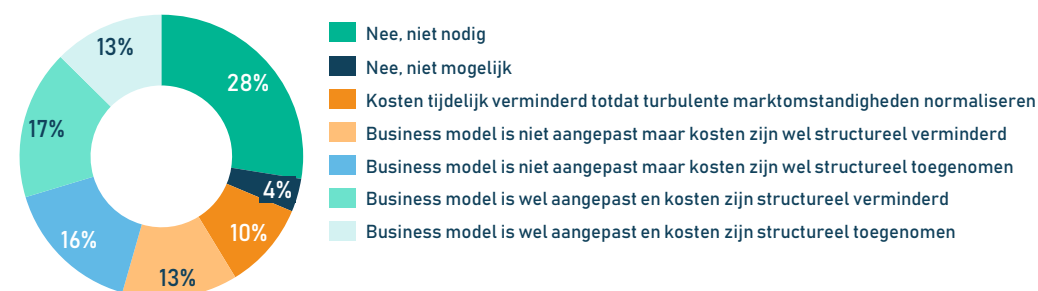
Beëindiging en aan- en verkoop

- Een groot deel (77%) van de respondenten geeft aan geen activiteiten te hebben beëindigd of bedrijfsonderdelen te hebben verkocht vorig jaar, en is dit ook niet van plan op korte termijn. Dit percentage is vrijwel stabiel gebleven t.o.v. de enquête in mei 2022 (80%).
- 10% heeft activiteiten beëindigd vanwege achterblijvende prestaties of een gebrek aan toekomstperspectief. Slechts 2% heeft activiteiten/onderdelen verkocht vanwege noodzakelijke liquiditeiten.
- De M&A-markt bleek vorig jaar aantrekkelijk met relatief veel aan- en verkopen (11%).

Aanpassing business model

Aanpassing kostenstructuur

Activiteiten beëindigd of bedrijfsonderdelen gekocht/verkocht

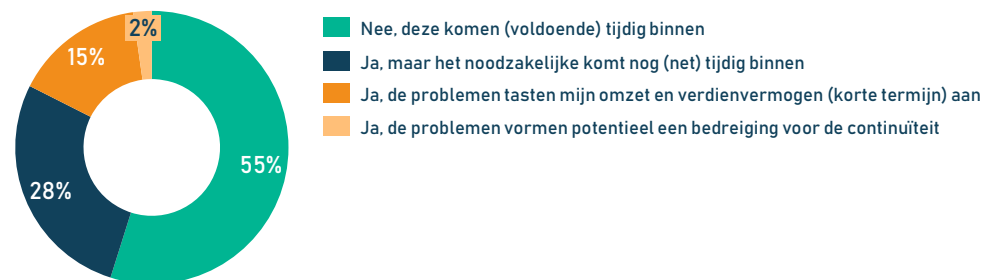
Supply chain en inkopen blijven uitdagend...

Waarbij toeleveringsproblemen wel lijken af te nemen

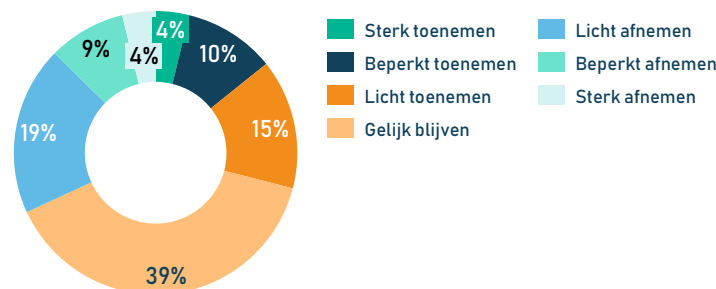
Beschikbaarheid van producten en grondstoffen

- 45% van de bedrijven ondervindt momenteel problemen rondom de beschikbaarheid van producten en/of grondstoffen.
- 15% geeft aan dat deze problemen de omzet en het verdienvermogen (op korte termijn) aantasten, waarbij 2% aangeeft dat de tekorten de continuïteit van de onderneming potentieel bedreigen.
- Dit is een duidelijke daling t.o.v. de resultaten van mei 2022: 69% ondervond problemen, 34% gaf aan dat dit het verdienvermogen aantastte en 8% gaf aan dat de continuïteit in gevaar was.
- Naar verwachting van 29% zullen deze toeleveringsproblemen de komende 6 maanden verder toenemen.
- 39% verwacht dat deze gelijk blijven en 32% verwacht dat de problemen zullen afnemen. Dit is ook een sterke daling t.o.v. de resultaten van mei 2022, toen was dit respectievelijk 54%, 37% en 9%.

Toeleveringsproblemen producten en/of grondstoffen

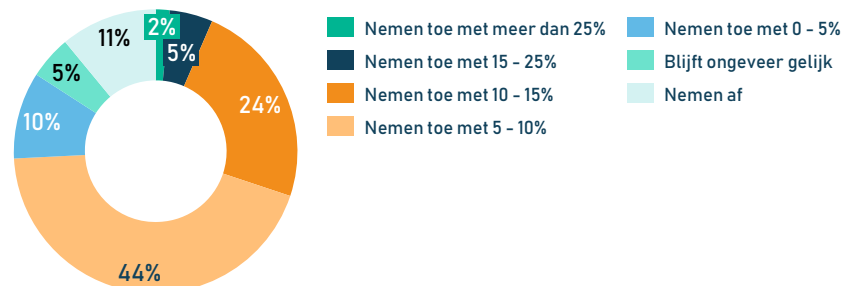
Verwachting toeleveringsproblemen komende 6 maanden

Inkooprijzen blijven naar verwachting toenemen in 2023

- Een groot deel van de bedrijven (84%) verwacht gemiddeld hogere inkooprijzen te (moeten) betalen in 2023 t.o.v. 2022. Een kleine groep (5%) denkt dat hun inkooprijzen ongeveer gelijk blijven en 11% verwacht dat de prijzen zullen dalen.
- Wel zijn deze verwachtingen minder negatief dan tijdens de vorige enquête van mei 2022: 96%, 3% en 1% respectievelijk.

Ontwikkeling inkooprijzen 2023 t.o.v. 2022

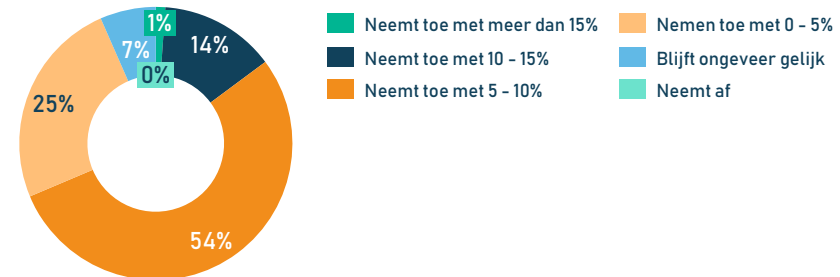
...met stijgende lonen en een zeer krappe arbeidsmarkt...

Maar liefst 93% van de ondernemingen verwacht hogere lonen

Gemiddelde loonstijging neemt ook in 2023 toe

- 93% van de ondernemingen verwacht stijgende lonen in 2023,
- Dit wordt in vrijwel alle sectoren verwacht.
- 69% verwacht zelfs een stijging van 5% of meer (enquête van mei 2022 verwachtte 'nog maar' 27% dit).

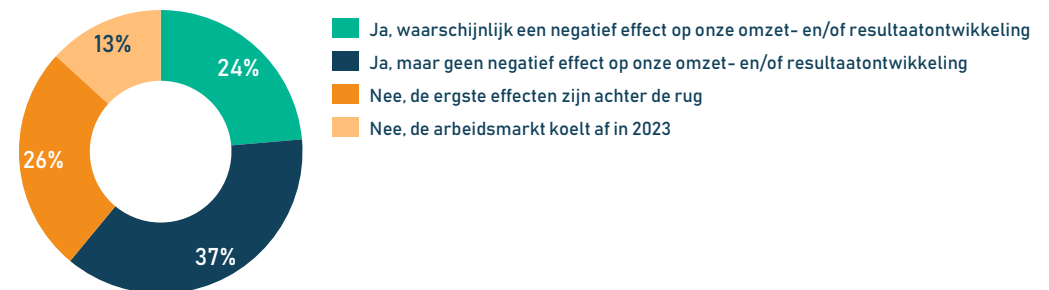
Ontwikkeling loonkosten komende 12 maanden

Blijvende arbeidskrapte

- Het werkloosheidspercentage van december 2022 is 3,5%* met een record aantal vacatures. De krapte op de arbeidsmarkt blijft zeer groot.
- 61% van de respondenten geeft aan dat de beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel in 2023 nog problematischer wordt dan in 2022. Waarvan 24% aangeeft dat dit waarschijnlijk een negatief effect heeft op de omzet- en/of het resultaat.
- 39% verwacht dat de arbeidsmarkt niet nog krappere wordt. 26% verwacht dat de ergste effecten achter de rug zijn. (13%) denkt dat de arbeidsmarkt zelfs afkoelt t.o.v. 2022.

Beschikbaarheid personeel problematischer 2023 t.o.v. 2022

Consumentenvertrouwen

- Het consumentenvertrouwen** (-49) is zeer laag (gemiddelde afgelopen 20 jaar ca. -9).
- Echter verwacht slechts 26% van de bedrijven hierdoor een omzetzijging, waarvan maar 1% verwacht dat de omzetzijging 10% of meer is.
- 67% verwacht geen impact op de omzet door het lage consumentenvertrouwen.
- 7% verwacht zelfs een omzetzijging.

Effect consumentenvertrouwen op omzet

* bron: CBS Statline per 23-1-2023

** bron: CBS Consumentenvertrouwen 20-1-2023

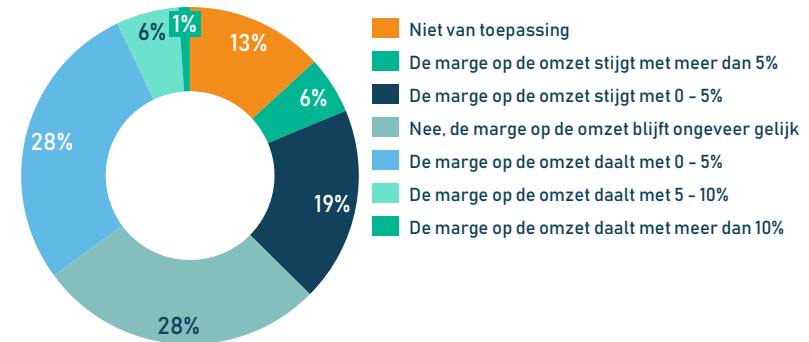
...waardoor bedrijven hun prijzen verhogen

90% van de ondernemingen verwacht de verkoopprijzen te verhogen in 2023

Een derde van de bedrijven verwacht margedruk

- 35% van de ondernemingen verwacht dat de marge op de omzet onder druk komt te staan, waarvan 28% rekening houdt.
- Dit is aanzienlijk lager dan de verwachte margedruk uit de vorige enquête van mei 2022: 52% van de ondervraagden gaven aan dat ze een lagere marge op de omzet verwachten.
- 28% verwacht dat de marge in 2023 ongeveer gelijk blijft t.o.v. 2022. 25% verwacht zelfs dat de marge op de omzet stijgt door gewijzigde inkooprijzen.
- Hiermee lijkt de verwachting dat de margedruk gemiddeld afneemt in 2023 t.o.v. 2022.

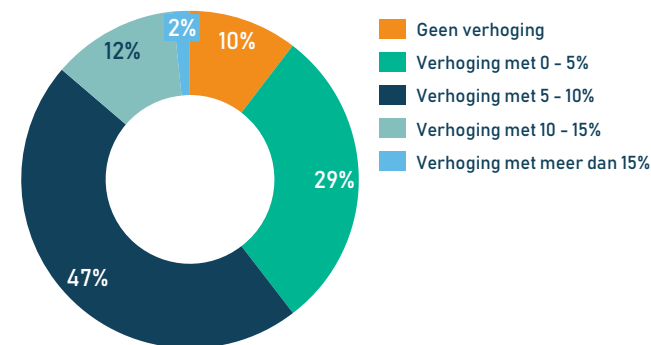
Impact inkooprijzen op de marge van de omzet

In de breedte verhoging van de verkoopprijzen verwacht

- 90% van de ondernemingen verwacht dit jaar haar eigen verkoopprijzen te moeten/zullen verhogen als gevolg van de ontwikkeling in inkooprijzen en lonen.
- In het bijzonder voorzien bedrijven in de bouw, dienstverlening, horeca & evenementen, ICT en transport & logistiek dat ze dit jaar hogere verkoopprijzen moeten/zullen vragen.

Verhoging van verkoopprijzen

Verplaatsen van inkoop en/of productie dichterbij NL

- De versturende effecten van de coronacrisis en de huidige geopolitieke situatie zijn goed zichtbaar binnen de (internationale) aanvoer- en productieketens.
- Toch geeft 71% van de respondenten aan dat het niet nodig is om dichterbij Nederland in te kopen of te laten produceren (in mei 2022 was dit 65%).
- 16% zou wel dichterbij huis willen inkopen/producteren maar geeft aan dat dit niet mogelijk is.
- Een op de acht, 13%, geeft aan een blijvend andere inkoopstrategie te (gaan) voeren.

- Nee, niet nodig
- Nee, willen wel maar niet mogelijk
- Nee, tijdelijk juist (meer) importeren totdat de omstandigheden weer normaliseren
- Nee, we (gaan) werken aan een blijvend andere inkoopstrategie om (meer) te importeren
- Ja, tijdelijk dichterbij Nederland totdat de omstandigheden weer normaliseren
- Ja, we (gaan) werken aan een blijvend andere inkoopstrategie om dichterbij in te kopen

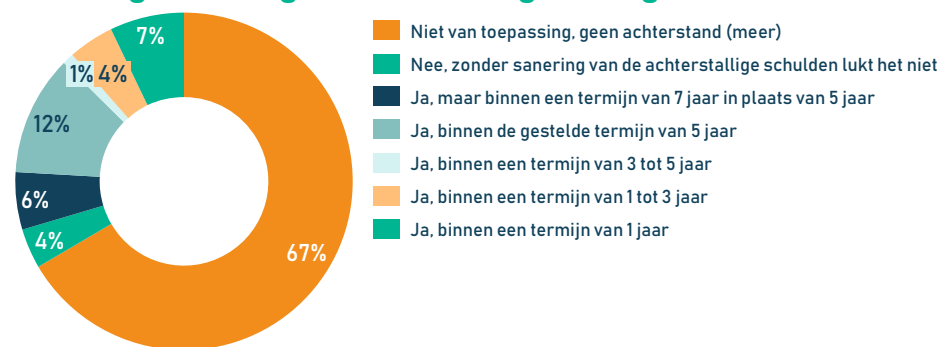
Coronaschulden blijven uitdagend voor sommige bedrijven

89% van de ondernemingen verwacht binnen de gestelde termijn af te kunnen lossen

Voldoen van opgebouwde schulden

- 26% van de middelgrote bedrijven in Nederland (10-249 medewerkers) maakt gebruik van (bijzonder) belastinguitstel.
- De totale belastingschuld van deze categorie bedrijven is opgelopen naar € 7,6 mld. per juni 2022*. Totale achterstand alle bedrijven ongeacht omvang per eind juni 2022 ca. € 19,5 mld.
- Van de ondervraagde ondernemingen geeft 67% aan dat zij geen belastingachterstand (meer) hebben of terug te hoeven betalen NOW (enquête mei 2022: 62%).
- Van de bedrijven met een belastingschuld of terug te betalen NOW is voor 89% de gestelde terugbetaaltermijn naar verwachting voldoende om de schuld te voldoen.
- Een achtste (12%) van de ondernemingen met belastingschuld of terug te betalen NOW, geeft aan dat zonder schuldsanering de achterstallige schulden niet voldaan kunnen worden. Dit is een verbetering t.o.v. de verwachting in mei 2022 (21% verwachtte toen niet te voldoen binnen de termijn).

Aflossing belastingschuld en terugbetaling NOW

Aanpassing krediet in 2021 of 2022

- Het overgrote deel (79%) van de ondernemingen geeft aan dat er geen aanpassing heeft plaatsgevonden in het bancaire-, factoring-, of werkkapitaalkrediet in 2021 of 2022.
- 7% van de ondernemingen heeft een kredietverruiming verkregen en 6% een kredietbeperking.
- 7% geeft aan een nieuw kredietarrangement te zijn aangegaan.
- 2% van de respondenten heeft aangegeven dat de kredietlimiet of bevoorschotting is ingetrokken door de financier.

- Ja, bestaand krediet is verruimd
- Ja, nieuw kredietarrangement verkregen bij andere financier(s)
- Ja, kredietlimiet of bevoorschotting is verlaagd maar wel gecontinueerd
- Ja, kredietlimiet of bevoorschotting is ingetrokken door de financier(s)
- Nee, krediet is niet aangepast

* bron: CBS 'Gebruik van steunmaatregelen corona per 30 juni 2022'.

NB: door afrondingen komen niet alle grafieken op 100% uit.

Achtergrond enquête

Aanleiding

- De effecten van het coronavirus beïnvloeden (nog steeds) de omzet en bedrijfsvoering van iedere onderneming.
- Duidelijk is dat de (duur van de) effecten nog steeds haar uitwerking heeft op ondernemingen en de economie in de breedste zin.
- Daarnaast worden ondernemingen geconfronteerd met bijzondere factoren als de huidige geopolitieke spanningen, een tekort aan (vakkundig) personeel, moeilijke tot geen verkrijgbaarheid van noodzakelijke grondstoffen en producten, prijsstijgingen, rentestijgingen en grote inflatie.
- Ondernemers, directies en management hebben hun eigen visie op de impact van de huidige situatie op hun bedrijfsvoering. Het is van belang om meer wetenschap te krijgen van de beweegredenen van ondernemers, directies en management in deze situatie, alsmede de ontwikkeling daarvan.
- Wat verwachten zij wanneer voor de onderneming?
- Hoe gaat deze perceptie zich ontwikkelen de komende tijd?

Enquête

- Kruger heeft in haar ruim 34-jarig bestaan een groot netwerk opgebouwd o.a. van bestuurders van middelgrote ondernemingen (> 95%: € 2,5 – € 500 mln. omzet).
- De enquête is verzonden naar meer dan 5.000 ondernemers en directie- en managementleden van Nederlandse middelgrote bedrijven uit haar netwerk.
- In de enquête is gevraagd naar hoe ondernemingen gereageerd en geanticipeerd hebben op de coronacrisis, op andere actuele bedrijfseconomie beïnvloedende factoren en wat het verwachte toekomstperspectief is.
- Hiermee is getracht een beeld te krijgen bij de door hen verwachte ontwikkelingen om deze met u te delen.
- Bij de selectie van de per e-mail benaderde personen is getracht slechts één persoon per onderneming te benaderen om dubbele antwoorden per onderneming te vermijden.
- De benaderde groep ondernemingen is waarschijnlijk niet representatief voor de totale landelijke doelgroep. Conclusies mogen dan ook niet zomaar gelden als algemeen geldende landelijke conclusies.
- De uitkomsten van deze enquête zijn gebaseerd op beantwoording door 182 respondenten.
- In deze samenvatting worden de bevindingen gedeeld van de data die werden verzameld in de eerdere 10 enquêtes en deze van 9 januari 2023.
- Kruger zal deze enquête periodiek herhalen om het beeld te actualiseren en de trends daarvan in beeld te krijgen.

Disclaimer

- Deze resultaten bevatten een samenvatting van de uitkomsten van deze enquête.
- De informatie is uitsluitend bestemd voor informatieoverdracht aan de lezer en pretendeert niet compleet en/of volledig te zijn.
- Op alle dienstverlening door Kruger zijn onze algemene voorwaarden van toepassing. Deze voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 54151961.
- Kruger aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van besluiten die worden genomen na kennisname van deze samenvatting.

Contactpersonen

- Leon Bruggers, lbruggers@kruger.eu en Kees Lieve, clieve@kruger.eu

+31 (0)10 2121922 | office@kruger.eu | www.kruger.eu | Steupelstraat 50 3065 JE Rotterdam